

Literatuur.

Dr. E. Hartert en Dr. F. Steinbacher, Die Vögel der paläarktischen Fauna, Ergänzungsband, Heft I. Verlag R. FRIEDLÄNDER, Berlin 1932; 96 blz., R.M. 7.50. In dit eerste deel der aanvullingen worden de geslachten van *Corvus* tot *Emberiza* behandeld zoodat hiervoor HARTERT's standaardwerk weer up to date wordt. Om te voorkomen dat telkens meerdere deelen moeten worden nageslagen werden de 92 bladzijden van de „Nachtrag” van 1923 hierin verwerkt. Vele aanvullingen worden gegeven, veel is opnieuw gerangschikt, veel, vooral van de Noord-Aziatische fauna, is toegevoegd.

J. G. VAN MARLE.

Gerd Heinrich, Der Vogel Schnarch. Dietrich REIMER, Berlin 1932; 198 blz., met 63 photo's, geb. R.M. 4.80. Een boeiend geschreven verhaal van de reis van den heer HEINRICH door Celebes, ten behoeve van het „American Museum of Natural History” te New York en het Berlijnsche zoolog. Museum. Men verbaast zich over de energie waarmede schrijver zich van zijn opdracht kweet, opnieuw de vogel „Schnarch”, *Aramidopsis plateni*, te ontdekken. Onvermoeibaar schijnen de leden der expeditie, ondanks de vele ontberingen die geleden werden. Vele goede foto's vullen de levendige natuurbeschrijvingen van de tropische wouden en vlakten aan. (Men zie ook Orn. Monatsberichte 38, 39 en 40; Redactie).

J. G. VAN MARLE.

Dr. Oskar und Frau Magdalena Heinroth, Die Vögel Mitteleuropas, Ergänzungsband, Lieferung V—VIII. Na een lange pauze zijn thans vlug achter elkaar 2 dubbel-no.'s van de Ergänzungsband van HEINROTH's werk verschenen. Uitvoerig worden behandeld: *Egretta garzetta*, *Botaurus stellaris*, *Platalea leucorodia* (materiaal uit Nederland), *Charadrius apricarius oreophilus* (uit het Bourtanger-moeras), *Arenaria interpres*, *Recurvirostra avosetta* (uit Nederland), *Larus minutus*, *Gelochelidon nilotica* (van de Lech, bij Augsburg), *Hydropogon tschegrava* (uit de omgeving van Stockholm) en *Porzana parva*. Van eenige andere soorten zijn aanvullingen ingevoegd en ook van verscheiden op den trek etc. gevangen soorten, vooral *Limicola*, wordt een en ander medegedeeld. Behalve een tweetal kleurplaten (van *Pandion haliaëtus* en *Ardea purpurea*) bevinden zich bij deze afl. 14 zwarte platen, waarvan er 11 betrekking hebben op de tekst der reeds vroeger verschenen afleveringen (zie dit tijdschrift, 4, 1932, p. 183) en 3 op die van thans.

C. G. B. TEN KATE.

Horst Siewert, Störche, Erlebnisse mit dem schwarzen und weissen Storch; Dietr. REIMER, Ernst VOHSEN, Berlin 1932. 208 blz., waaronder 80 platen; geb. R.M. 4.80.

Wie SIEWERT's bijdragen in het Journ. f. Ornith. over zijn waarnemingen bij de horsten van sperwer en schreeuwarend kent, met de daarbij gevoegde series natuuropronames, zal direct overtuigd zijn, dat ook dit nieuwe werk in boekvorm slechts superieur kan zijn. Aan de hand van

80 buitengewoon mooie „volpagina-foto's" beschrijft SIEWERT hier de broedbiologie van de zwarte ooievaar, naar waarnemingen in een der uitgestrekte Masurische wouden, terwijl de kleinste, tweede helft van het boek ditzelfde onderwerp bij de „witte" ooievaar behandelt. Vele interessante kwesties worden hier besproken, ook het kleppen van de zwarte ooievaar, wat SIEWERT evenals HEINROTH ontkent en nauwkeurig worden — steeds met foto's gedocumenteerd — alle handelingen der jongen tijdens het ontwikkelingsproces geteekend; zelfs van het defaeceeren der jongen en van de copuleerende oude vogels verkreeg SIEWERT scherpe opnames. Men zie verder ook het artikel van den auteur in het *Octoberno*, (1932) van het *Journal*, waarin ook 2 der opnames van de zwarte ooievaar zijn opgenomen.

C. G. B. TEN KATE.

Archives suisses d'Ornithologie, Schweizerisches Archiv für Ornithologie, Vol. I Fasc. 1, Band I, Heft 1, Berne-Bern 1932. Een nieuw, tweetalig, periodiek, uitgegeven door „ALA", société suisse pour l'étude des oiseaux et leur protection — schweizerische Gesellschaft für Vogelkunde und Vogelschutz. H. NOLL, „Die weissbärtige Seeschwalbe, *Chlidonias l. leucopareia* (Temm.), Brutvogel am Untersee". Deze, uit Zuid-Europa stammende, soort trad, in 1931, plotseling als broedvogel op voor de Untersee (Bodensee). Een kleine kolonie vestigde zich in het „Wollmatingerried". Uit 7 nesten, 3 met 2 en 4 met 3 eieren, werden de ova gemeten. Als resultante wordt opgegeven: gemiddeld: 39.4×28.1 mm.; maxima: 42×28.1 mm. en 40.8×29.1 mm.; minima: 37.4×27.6 mm. en 37.6×27 mm.

Tsj. Gs. DE VRIES.

Bulletin ornithologique romand, Tome I, fasc. 1, Août 1932. Dit is het nieuwe tijdschrift van de „Société zoölogique de Genève". Het treedt in de plaats van het, tot dusver uitgegeven, „Bulletin de la Société" en zal geheel aan ornithologie worden gewijd.

In dit eerste nummer geeft Noël MAYAUD „Quelques données sur la nidification du Héron pourpré en France." De vogel broedt zoowel geïsoleerd als in kolonies. Hoofdzakelijk in dichte rietvegetaties, vooral in *Phragmitis communis* (het gewone oeverriet), doch ook wel in *Typha* (lischdodde) of *Scirpus lacustris* (mattenbies). Van 96 fransche legsels bestonden er 3 uit 3—, 17 uit 4—, 47 uit 5—, 25 uit 6—, 3 uit 7— en één uit 8 eieren (die echter hoogstwaarschijnlijk van twee wijfjes afkomstig waren, wat bij die van 7 niet het geval zou zijn geweest). Als afmetingen van 71 eieren, uit Frankrijk, worden opgegeven: gemiddeld: 55.55×40.27 mm.; maxima: 60.1×41.5 mm. en 58×43 mm.; minima: 50.7×30.8 mm. en 55×37 mm. en als gewicht van 52 fransche exemplaren: gemiddeld 3.276, max. 4.5 en min. 2.5 gr.

Tsj. Gs. DE VRIES.

Dansk ornithologisk Forenings Tidsskrift, 26 Aargang (1932) Hæfte 1. Hans PEDERSEN, „Storke, *Ciconia ciconia* i Nordsjælland 1931" (De ooievaar in noordelijk Seeland, ten N. van den straatweg Kopenhagen-Frederikssund). In 25 (van de 43) nesten werden, in 1931, in totaal 90 jongen grootgebracht. Bovendien vonden 11 jongen den dood. Hiervan werden 8 door de ouden uit het nest geworpen. — R. SPÄRCK, „Om

Talforholdet mellem højre — og venstredrejede Næb hos Korsnæb, *Loxia*" (Over het verhoudingsgetal tusschen de rechts- en linksgedraaide snavels bij de kruisbekken). Schr. vond, in literatuur en museum, bij een totaal van 792 individuen van *Loxia curvirostra* en *pityopsittacus*, 436 rechts- en 350 linksgedraaide snavels (benevens 6 jonge vogels) en bij 96 voorwerpen van *Loxia leucoptera bifasciata*, 36 rechts- en 60 linksgedraaide. Bij de beide eerstgenoemde vormen overheerscht dus de rechts-, bij de laatstgenoemde, de linksgedraaide snavelvorm. Deze verschillen kunnen, zegt hij, toevallig zijn, doch — zouden verdere onderzoekingen tot dezelfde resultaten leiden — dan is er, op dit punt, een verschil tusschen de twee groepen, dat er op zou wijzen, dat de snavelvorm niet willekeurig, tijdens het leven der individuen, wordt bepaald, doch dat deze een erfelijke eigenschap is ¹⁾.

Tsj. Gs. DE VRIES.

The Ibis, Thirteenth Series, Vol. II, no. 2, April 1932. D. L. LACK, Some Breedinghabits of the European Nightjar (p. 266). Een zeer interessante studie over de broedbiologie van de nachtzwaluw. Een groot aantal nesten werd geobserveerd. Als broedduur wordt 16 dagen opgegeven, twee weken nadat het eerste legsel is uitgekomen begint de tweede leg, waarvan de jongen uitkomen als die van het eerste nest een maand oud, en zelfstandig genoeg zijn om hun eigen voedsel te zoeken. J. G. VAN MARLE.

Journal für Ornithologie, Heft 3, Juli 1932 (p. 293). HANS SCHILDMACHER, Ueber den Einfluss des Salzwassers auf die Entwicklung der Nasendrüsen. Een proef met vier tamme eenden (*A. platyrhynchos dom.*) wees uit, dat na 5 weken in zout water gehouden te zijn, drie van deze dieren sterkere ontwikkeling van de neusklieren vertoonden, dan de evenoude, op zoetwater gehouden, controledieren. Het vierde dier werd na dit onderzoek weer 5 weken in zoet water gebracht, waarna het onderzocht werd. Hier bleken de klieren grootendeels weder verdwenen. Bij de eerste dieren was het Proc. nasalia duidelijk smaller dan bij de controledieren, bij het laatste was het verschil minder groot. Waar HEINROTH vermoedt, dat deze klieren ten doel hebben de slijmhuide der neus tegen zoutwaterprikkel te vrijwaren, zou deze proef dit vermoeden bevestigen, anderzijds wijst dit experiment op een zeer snelle aanpassing. — K. PALUDAN, Verbreitung und Winterquartiere des Rassenkreises *Motacilla alba* (p. 392). Schrijver geeft een overzicht van de verbreiding van de vormen van *Motacilla alba* met, voor zoover dit bekend, de winterkwartieren en trekwegen.

J. G. VAN MARLE.

¹⁾ Zie, in dit verband, ook de publicatie van Dr. Pontus PALMGREN in „Ornis fennica”, 1932/2. (Ref.)